

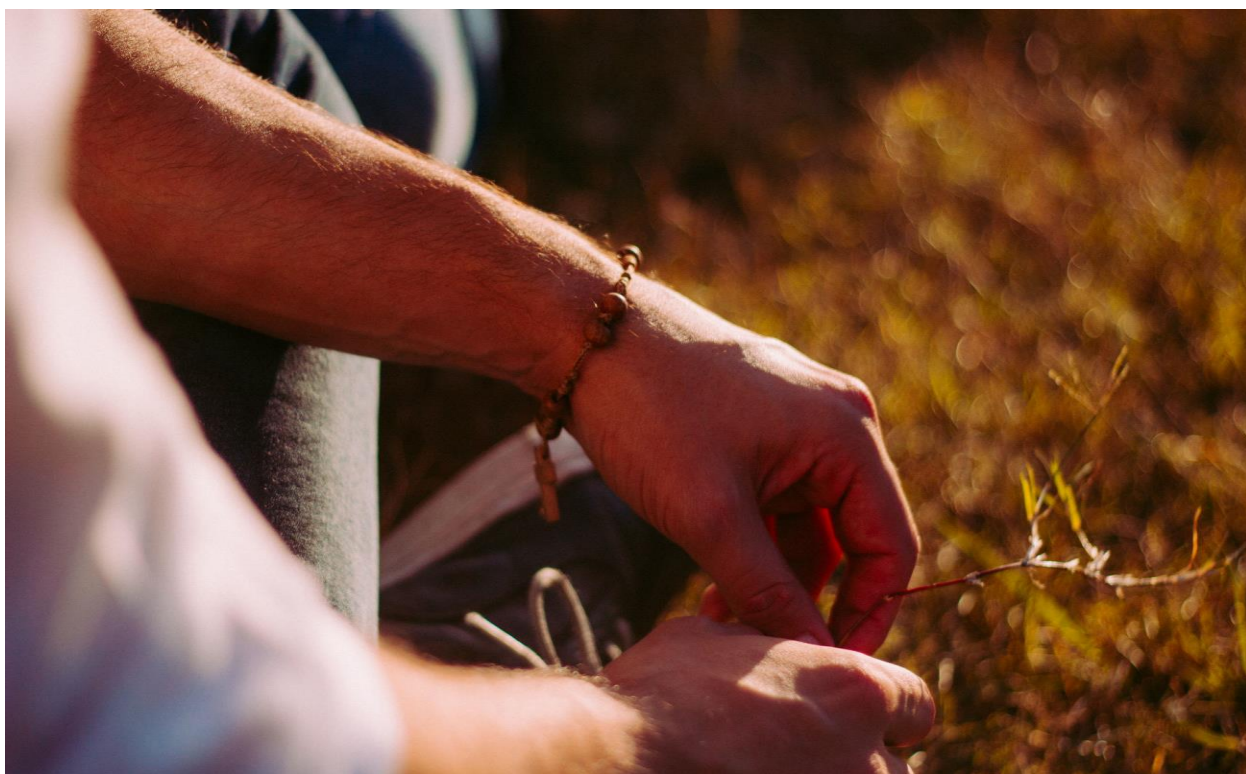
LECTIO DIVINA

SEGÉDANYAG

a szentmise evangéliumi szakaszához

Mt 17,1-9

Urunk színeváltozása („A” év)

Uram, jó nekünk itt lennünk!

PÉCSI EGYHÁZMEGYE

„REMÉNYT ÉS JÖVŐT ADOK NEKTEK”
(JEREMIÁS 29.11)

+ EVANGÉLIUM Szent Máté könyvéből

Uram, jó nekünk itt lennünk!

Abban az időben:

Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és (ennek) testvérét Jánost, s külön velük fölment egy magas hegyre. Ott elváltozott előttük: az arca ragyogni kezdett, mint a nap, a ruhája pedig vakító fehér lett, mint a fény. És íme, megjelent nekik Mózes és Illés: Jézussal beszélgettek. Ekkor Péter így szólt Jézushoz: „Uram, jó nekünk itt lennünk! Ha akarod, felállítok itt három sátrat, neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet!” Még beszélt, amikor íme, fényes felhő borította be őket, és a felhőből egy hang hallatszott: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik. Őt hallgassátok!”

Ennek hallatára a tanítványok földre borultak és nagyon megrémültek. De Jézus odament hozzájuk, megérintette őket, és ezt mondta: „Keljetek fel, és ne féljete!” Amikor szemüket fölemelték, nem láttak mást, csak Jézust egymagát.

A hegyről lejövet Jézus a lelkükre kötötte: „Senkinek se szóljatok a látomásról, míg az Emberfia a holtak közül fel nem támad!”

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

¹ Καὶ μεθ’ ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ’ ἰδίαν.

És hat nap után Jézus maga mellé veszi Pétert és Jakabot és Jánost, az ő testvérét, és felviszi őket egy magas hegyre egyedül.

² καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.

És (színeben) átváltozott előttük, és az ő arca ragyogott, mint a nap, az ő ruhái pedig fehérék lettek, mint a fény.

³ καὶ ἰδοὺ ὥφθη αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας συλλαλοῦντες μετ’ αὐτοῦ.

És íme, megjelent nekik Mózes és Illés, akik együtt beszélgetnek vele.

⁴ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἡλίᾳ μίαν¹.

De Péter felelve mondta Jézusnak: „Uram, szép, hogy itt vagyunk: ha akarod, csinálni fogok itt három sátrat: neked egyet és Mózesnek egyet és Illésnek egyet.”

⁵ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ.

Még miközben beszél, íme egy ragyogó felhő árnyékolta be őket, és íme egy hang a felhőből mondja: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem találok: őt hallgassátok.”

⁶ καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπесαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα.

És meghallva a tanítványok arcukra borultak, és nagyon féltek.

⁷ καὶ προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀψάμενος αὐτῶν εἶπεν Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε.

És odament Jézus, és megérintve őket mondta: „Keljetek fel és ne féljete.”

⁸ ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδὲνα εἶδον εἰ μὴ αὐτὸν Ἰησοῦν μόνον.

De felemelve a szemeiket senkit sem láttak, kivéve egyedül Jézust magát.

⁹ Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Μηδενὶ εἵπητε τὸ ὄραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ.

És miközben ők lejönnek a hegyről, Jézus megparancsolta nekik mondva: „Senkinek se mondjátok el a látomást, amíg az Emberfia a halottakból fel nem támasztatott.

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹ ET POST DIES SEX ASSUMIT IESUS PETRUM ET IACOBUM ET IOAN NEM FRATREM EIUS ET DUCIT ILLOS IN MONTEM EXCELSUM SEORSUM.

¹ Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és testvérét, Jánost, s fölment külön velük egy magas hegyre.

¹ Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, a testvérét, és fölvitte őket külön egy magas hegyre,

¹ *Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és testvérét Jánost, és egyedül őket vitte föl egy magas hegyre.*

¹ *És hat nap múlva magához vevé Jézus Pétert, Jakabot és ennek testvérét Jánost, és felvivé őket magokban egy magas hegyre.*

¹ *Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, a testvérét, és felvitte őket külön egy magas hegyre.*

² ET TRANSFIGURATUS EST ANTE EOS; ET RESPLENDUIT FACIES EIUS SICUT SOL, VESTIMENTA AUTEM EIUS FACTA SUNT ALBA SICUT LUX.

² Ott elváltozott előttük: arca ragyogott, mint a nap, ruhája pedig olyan fehér lett, hogy vakított, mint a fény.

² és színében elváltozott előttük. Ragyogott az arca, mint a nap, a ruhái pedig fehérek lettek, mint a napsugár.

² *Ott színében elváltozott előttük. Arca ragyogott, mint a nap, ruhája pedig tündökölt, mint a fény.*

² *És elváltozék előttök, és az ő orczája ragyog vala, mint a nap, ruhája pedig fehér lőn, mint a fényesség.*

² *Ott előttük elváltozott. Az arca ragyogott, mint a nap, a ruhái pedig olyan fehérek lettek, mint a fény.*

³ ET ECCE APPARUIT ILLIS MOYSES ET ELIAS CUM EO LOQUENTES.

³ S íme, megjelent nekik Mózes és Illés, és beszélgettek vele.

³ És íme, megjelent nekik Mózes és Illés, s beszélgettek vele.

³ *Egyszerre csak megjelent nekik Mózes és Illés, amint beszélgettek vele.*

³ *És ímé megjelenék ő nekik Mózes és Illés, a kik beszélnek vala ő vele.*

³ *És íme, megjelent nekik Mózes és Illés, és beszélgettek vele.*

⁴ RESPONDENS AUTEM PETRUS DIXIT AD IESUM: “DOMINE, BONUM EST NOS HIC ESSE. SI VIS, FACIAM HIC TRIA TABERNACULA: TIBI UNUM ET MOYSI UNUM ET ELIAE UNUM”.

⁴ Péter erre így szólt Jézushoz: „Uram, jó itt nekünk! Ha akarod, csinállok ide három sátrat: egyet neked, egyet Mózesnek, egyet pedig Illésnek.”

⁴ Péter ekkor azt mondta Jézusnak: »Uram, jó nekünk itt lenni! Ha akarod, csinállok itt három sátrat, neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet.«

⁴ Péter erre így szólt Jézushoz: „Uram, jó, nekünk itt! Ha akarod, csinállok itt három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet.”

⁴ Péter pedig megszólalván, monda Jézusnak: Uram, jó nekünk itt lennünk. Ha akarod, építsünk itt három hajlékot, néked egyet, Mózesnek is egyet, Illésnek is egyet.

⁴ Péter megszólalt, és ezt mondta Jézusnak: – Uram, jó nekünk itt lenni! Ha akarod, csinállok itt három sátrat: egyet neked, egyet Mózesnek és egyet Illésnek.

⁵ ADHUC EO LOQUENTE, ECCE NUBES LUCIDA OBUMBRAVIT EOS; ET ECCE VOX DE NUBE DICENS: “HIC EST FILIUS MEUS DILECTUS, IN QUO MIHI BENE COMPLACUI; IPSUM AUDITE”.

⁵ Amíg beszélt, hirtelen fényes felhő borult rájuk, s a felhőből szózat hallatszott: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik, őt hallgassátok!”

⁵ Még beszélt, amikor íme, fényes felhő árnyékolta be őket, s a felhőből egy hang szólt: »Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik, őt hallgassátok«.

⁵ Szavai közben fényes felhő takarta el őket és a felhőből szózat hallatszott: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik, őt hallgassátok!”

⁵ Mikor ő még beszél vala, ímé, fényes felhő borítá be őket; és ímé szózat lőn a felhőből, mondván: Ez az én szerelmes Fiam, a kiben én gyönyörködöm: őt hallgassátok.

⁵ Még beszélt, amikor íme, fényes felhő borította be őket, s íme, a felhőből hang szólt: – Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik, őt hallgassátok!

⁶ ET AUDIENTES DISCIPULI CECIDERUNT IN FACIEM SUAM ET TIMUERUNT VALDE.

⁶ Ennek hallatára a tanítványok arcra borultak, s igen megrémültek.

⁶ Ennek hallatán a tanítványok arcra borultak és igen megijedtek.

⁶ Ennek hallatára a tanítványok arcra borultak és igen megijedtek.

⁶ És a tanítványok a mint ezt hallák, arczra esének és igen megrémülének.

⁶ Ennek hallatára a tanítványok arcra borultak, és nagyon megijedtek.

⁷ET ACCESSIT IESUS ET TETIGIT EOS DIXITQUE EIS: “SURGITE ET NOLITE TIMERE”.

⁷ Jézus odalépett hozzájuk és megérintette őket: „Keljetek fel, ne féljete!”

⁷ Jézus odament, megérintette őket és azt mondta: »Keljetek föl, és ne féljete!«

⁷ De Jézus hozzájuk lépett és megérintette őket: „Keljetek föl, ne féljete!”

⁷ Jézus pedig hozzájuk ment, és mondta: Keljetek fel és ne féljete!

⁷ Jézus odament, megérintette őket, és ezt mondta: – Keljetek fel, és ne féljete!

⁸LEVANTES AUTEM OCULOS SUOS, NEMINEM VIDERUNT NISI SOLUM IESUM.

⁸ Amikor tekintetüket fölemelték, nem láttak senkit, csak egyedül Jézust.

⁸ Amikor fölemelték a szemüket, senkit sem láttak, csak Jézust egymagát.

⁸ Föltekintve senkit sem láttak, csak Jézust egymagát.

⁸ Mikor pedig szemüket fölemelték, senkit sem láttak, hanem csak Jézust egyedül.

⁸ Amikor felemelték a szemüket, senkit sem láttak, csak Jézust.

⁹ET DESCENDENTIBUS ILLIS DE MONTE, PRAECEPTUM EIS IESUS DICENS: “NEMINI DIXERITIS VISIONEM, DONEC FILIUS HOMINIS A MORTUIS RESURGAT”.

⁹ A hegyről lefelé jövet Jézus rájuk parancsolt: „Ne szóljatok a látomásról senkinek, amíg az Emberfia föl nem támad a halálból!”

⁹ Amint lejöttek a hegyről, Jézus megparancsolta nekik: »Senkinek se beszéljete a látomásról, amíg az Emberfia a halálból föl nem támad.«

⁹ A hegyről lejövet Jézus a lelkükre kötötte: „Senkinek el ne mondjátok a látomást, amíg az Emberfia halottaiból föl nem támad.”

⁹ És mikor a hegyről alájövének, megparancsolá nekik Jézus, mondván: Senkinek se mondjátok el a mit láttatok, míg fel nem támadt az embernek Fia a halálból.

⁹ Amint lejöttek a hegyről, Jézus megparancsolta nekik: – Senkinek se beszéljete a látomásról, amíg az Emberfia fel nem támad a halottak közül!

1.3. BEHATÁROLÁS

A perikópa kezdetét a Mt 17,1. versben világosan jelzi az előző szakaszhoz viszonyított idő- és helyszínváltozás (hat nap múlva, egy magas hegy), illetve a három apostol megnevezése (Péter, Jakab és János). A Mt 17,9. versben található újabb helyszín (a hegyről való lejövetel) pedig már egy következő epizód kezdetét készíti elő. Így tehát az evangéliumi szakaszt a Mt 17,1-9 versek között határolhatjuk be, amit Jézus dicsőséges eljöveteléről (Mt 16,27-28) és Illés próféta második eljöveteléről (Mt 17,10-13) szóló tanítás foglal keretbe.

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

Az evangéliumi szakasszal Máté Jézus dicsőségét kívánja feltárni, előkészítve ezzel az olvasókat az Úr feltámadásának örömhírére. Továbbá az égi szózat által a Fiú identitását is szépen megfogalmazza: Ő az Atya szeretett Fia. Végül pedig a külön kiválasztott apostolokkal, akiknek vezetője Péter, a Jézussal bensőséges, szoros kapcsolatban élő Egyházat kívánja ábrázolni, amelynek minden tagja arra kap meghívást, hogy engedelmesen hallgassa s imádja Isten Fiát, és ezáltal meglássa az Ő dicsőségét, ami a mennyország örök boldogságának a reményteli felvillantása.

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

εἰς ὄρος ὑψηλόν (*ejszoroszhüpszélon*): egymagashegyre (Mt 17,1)

Ez a szókapcsolat csak kétszer jelenik meg a Máté-evangéliumban: Jézus harmadik megkísértésekor (Mt 4,8), és az Úr színeváltozásakor (Mt 17,1). Az evangélista számára fontos hely a „hegy”: a Hegyi beszéd (Mt 5,1.14; 8,1), a magányos éjszakai imádság (Mt 14,23), a második csodálatos kenyér- és halszaporítás (Mt 15,29), a tanítványoknak a feltámadt Jézussal való találkozásának (Mt 28,16) helyszíne. Továbbá az Olajfák-hegye az Úr gyakori tartózkodási helye is volt (Mt 21,1; 24,3; 26,30). Ugyanakkor ezek közül kiemelkedik, nemcsak földrajzilag, hanem szimbolikusan is a „magas hegy”. Az a Jézus, akit először a Sátán visz fel magával egy magas hegyre, hogy megmutassa neki onnan az egész világ gazdagságát és dicsőségét (Mt 4,8), most három tanítványát viszi magával fel a hegyre, hogy feltárja előttük az Ő dicsőségét és hatalmát (Mt 17,1). Vagyis a színében átváltozott Jézus, aki Úr a halál és a gonosz felett is, a világ igazi Uraként ragyog fel Máté ábrázolásában.

ἀκούετε αὐτοῦ (*ákúete áutú*): hallani, meghallani, meghallgatni valakit (Mt 17,5)

Az „ἀκούετε” felszólító mód (imperativus praesens) jelzi (Mt 17,5), hogy ennek a hallgatásnak folytatódnia kell továbbra is. Nem egy egyszeri cselekvésre kér Isten, hanem arra szólít fel, hogy a tanítványok rendszeresen hallgassák szeretett Fiát. Ez nem csupán a füllel való hallgatást, hanem az Ige meghallgatását, megcselekvését, tettekre váltását jelenti, amely magatartást Jézus a Hegyi beszédben a házát sziklára építő, bölcs emberhez hasonlítja (Mt 7,24). Tehát a boldogság- mondások hegyén Jézus bátorítja a hallgatóságot szavainak a meghallgatására, a színeváltozás magaslatán pedig maga az Atya szólítja erre fel a három apostolt.

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok Máté evangéliumán belül

Mt 3,17 Az égből szózat hallatszott: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik.”

Mt 12,18 „Ez az én szolgám, akit kiválasztottam, szeretett fiam, akiben tetszésemet találok. Kiárasztom rá Lelkemet, és ítéletet hirdet a népeknek.

Mt 26,37 Csak Pétert és Zebedeus két fiát vitte magával. Egyszerre szomorúság fogta el, és gyötrődni kezdett.

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Mk 5,37 Péteren, Jakabon és Jánoson, Jakab testvérén kívül senkinek nem engedte meg, hogy vele menjen.

Mk 9,2-13 Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, s csak velük fölment egy magas hegyre. Ott átváltozott előttük. Ruhája olyan ragyogó fehér lett, hogy a földön semmiféle ványoló nem képes így ruhát kifehéríteni. Egyszerre megjelent nekik Illés meg Mózes, és beszélgettek Jézussal. Péter így szólt Jézushoz: „Mester! Olyan jó itt lenni! Hadd verjünk három sátrat: egyet neked, egyet Mózesnek és egyet Illésnek.” Nem is tudta, mit mond, annyira meg voltak ijedve. Ekkor felhő ereszkedett alá, s árnyéka rájuk vetődött. A felhőből szózat hallatszott: „Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok!” Mire körülnéztek, senkit sem láttak a közelükben, csak Jézust. A hegyről lejövet megparancsolta nekik, hogy ne mondják el senkinek, amit láttak, amíg az Emberfia fel nem támad a halálból. A parancsot megtartották, de maguk közt megvitatták, hogy mit jelenthet: A halálból feltámad. Azután megkérdezték tőle: „Miért mondják az írástudók, hogy előbb el kell jönnie Illésnek?” Ezt válaszolta: „Igen, előbb eljön Illés, és mindent helyreállít. De az is meg van írva az Emberfiáról, hogy sokat kell szenvednie és megvetésben lesz része. Azt mondom nektek, hogy Illés már eljött, de kényük-kedvük szerint bántak vele, ahogy előre megírták róla.”

Lk 3,22 és a Szentlélek galamb alakjában leszállt rá. Szózat is hallatszott az égből: „Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem.”

Lk 8,51 Amikor odaértek a házhoz, nem engedett be senkit, csak Pétert, Jakabot, Jánost, meg a lány apját és anyját.

Lk 9,28-36 E beszéde után mintegy nyolc napra történt, hogy kiválasztotta Pétert, Jánost és Jakabot, és fölment velük a hegyre imádkozni. Míg imádkozott, külseje teljesen átváltozott, ruhája fehér lett és ragyogó. És íme, két férfi beszélgetett vele: Mózes és Illés. Megdicsőülten jelentek meg, és a haláláról beszélgettek, amelyet Jeruzsálemben kell majd elszenvednie. Pétert és társait elnyomta az álom. Amikor fölébredtek, látták dicsőségét és mellette a két férfit. Ezek már épp menni készültek. Péter így szólt Jézushoz: „Mester, jó nekünk itt lenni! Csinálunk három sátrat, neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet!” Nem tudta, hogy mit beszél. Miközben ezt mondta, felhő támadt és elborította őket. Félték, amikor a felhőbe jutottak. A felhőből szózat hallatszott: „Ez az én választott Fiam, őt hallgassátok!” Amikor a szózat elhangzott, Jézus egyedül volt. Hallgattak, és senkinek sem mondtak el semmit abból, amit láttak.

Jn 3,35 Az Atya szereti a Fiút, s mindent a kezébe adott.

Jn 5,20-23.37 Az Atya ugyanis szereti a Fiút, s mindent megmutat neki, amit tesz. De még nagyobb dolgokat is mutat neki, hogy csodálkozzatok rajta. Mert amint az Atya föltámasztja a halottakat és életre kelti őket, a Fiú is életre kelti azokat, akiket akar. Az Atya nem ítél el senkit, hanem egészen a Fiúra bízta az ítéletet, hogy mindenki úgy tisztelje a Fiút is, ahogy az Atyát tiszteli. (...) Tehát maga az Atya tesz mellettem tanúságot, aki küldött. Ám ti sem szavát nem hallottátok, sem színét nem láttátok,

Jn 12,28-30 Atyám, dicsőítsd meg nevedet!” Erre szózat hallatszott az égből: „Megdicsőítettem és ezután is megdicsőítem.” A nép, amely ott ácsorgott, ennek hallatára

azt gondolta, hogy mennydörgött. Mások így vélekedtek: „Angyal beszélt vele.” Jézus megmagyarázta nekik: „Nem miattam hallatszot ez a szózat, hanem miattatok.

Jn 15,9-10 Amint engem szeret az Atya, úgy szeretlek én is titeket. Maradjatok meg szeretetemben. Ha teljesítitek parancsaimat, megmaradtok szeretetemben, amint én is megtartottam Atyám parancsait, és megmaradok szeretetében.

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

MTörv 18,15.19 Neked prófétát támaszt az Úr körödből, testvéreid közül, mint engem, órá hallgassatok. (...) Ha valaki nem hallgat szavaira, amelyeket az én nevemben hirdet, akkor magam leszek, aki számadást kérek attól az embertől.

Iz 42,1.21 Nézzétek, a szolgám, akit támogatok, a választottam, akiben kedvem telik. Kiárasztom rá lelkemet, hogy igazságot vigyen a nemzeteknek. (...) Igazságosságában az Úr magasztossá s dicsővé akarta tenni a törvényt.

ApCsel 1,9 Azután, hogy ezeket mondta, a szemük láttára fölemelkedett, és felhő takarta el szemük elől.

ApCsel 7,37 Ez a Mózes mondta Izrael fiainak: Prófétát támaszt nektek az Isten testvéreitek sorából, mint engem is.

2Kor 13,1 Ezúttal harmadszor megyek el hozzátok. „Két vagy három tanú vallomása döntsön minden ügyben.”

2Pt 1,18 Ezt az égből jövő szózatot mi is hallottuk, amikor ott voltunk vele a szent hegyen.

Zsid 2,1-3 Ezért, amit hallottunk, azt teljes odaadással meg kell tartanunk, hogy a célt el ne tévesszük. Ha ugyanis már az angyaloktól meghirdetett tanítás annyira kötelező volt, hogy minden törvényszegés és engedetlenség elvette méltó büntetését, hogyan menekülhetnénk meg mi, ha semmibe vesszük azt a mérhetetlen üdvösséget, amelyet először az Úr hirdetett, azután a fültanúk megszilárdítottak köztetek,

Zsid 5,9 Műve befejeztével pedig örök üdvösséget szerzett azoknak, akik engedelmeskednek neki,

Jel 1,7 Íme, közeledik a felhőkben, látni fogja minden szem, még azoké is, akik átszúrták! A föld minden népe veri majd a mellét. Igen. Ámen.

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Aranyszájú Szent János: Miért vezette elő Krisztus Mózeszt és Illést? Ennek többféle oka is megnevezhető. Először is az, hogy mivel a tömeg úgy vélte, Krisztus nem más, mint Illés, Jeremiás vagy valamely korábbi próféta, elővezeti a legkiválóbb prófétákat, hogy nyilvánvalóvá váljon, mekkora a különbség a szolgák és az Úr között, s méltán érje dicséret Pétert azért, hogy Isten Fiának vallotta. De más ok is megnevezhető. Az emberek folyamatosan azzal vádolták, hogy megszegi a törvényt, s istenkáromlónak is tartották, mert olyan dicsőséget tulajdonít magának, amely nem az övé, hanem az Atyáé. Mivel ki akarta mutatni, hogy mindkét vád irigységből fakad, és egyik sem állja meg a helyét vele kapcsolatban, elővezeti azt a két személyt, aki e két téren egészen kimagasló volt. Mózeszt adta ugyanis a törvényt, s így a zsidók beláthatták, hogy nem nézte volna el a törvény megszegését, s nem is tanúsított volna tiszteletet a törvény megadójának ellensége iránt. Másrészt Illés, aki telve volt Isten dicsősége iránti buzgósággal, nem támogatta volna Krisztust, ha ellensége Istennek vagy tévesen mondja magát egyenlőnek az Atyával. További okként nevezhető meg, hogy tudatni akarta: egyaránt Ura az életnek és a halálnak, s mindennek parancsolni tud, ami az égben és a földön van. Ezért vezette elő mind azt, aki már meghalt, mind azt, aki sohasem szenvedett halált. Az ötödik okot maga az evangélista is megemlíti: ki akarta nyilvánítani a kereszt dicsőségét.

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

554. Attól a naptól fogva, amikor Péter megvallotta, hogy Jézus a Krisztus, az élő Isten Fia, a Mester „magyarázni kezdte tanítványainak: Jeruzsálembe kell mennie, (...) sokat kell szenvednie, megölik, de harmadnapon föl fog támadni” (Mt 16,21). Péter visszautasítja ezt a bejelentést; a többiek sem tudták fölfogni. Ebben az összefüggésben áll Jézus színeváltozásának titokzatos eseménye, egy magas hegyen három kiválasztott tanú: Péter, Jakab és János előtt. Jézus arca és ruhája ragyogó fényessé vált; megjelent Illés és Mózes, és beszélgettek vele, „elmondták kivonulását, melyet majd Jeruzsálemben fog beteljesíteni” (Lk 9,31). Felhő árnyékolta be őket, és egy hang az égből mondta: „Ez az én választott Fiam, őt hallgassátok” (Lk 9,35).

555. Jézus egy pillanatra megmutatta isteni dicsőségét, megerősítvén így Péter hitvallását. Azt is megmutatja: Jeruzsálemben el kell szenvednie a kereszten a halált, hogy bemehessen „dicsőségébe” (Lk 24,26). Mózes és Illés hegyen látták Isten dicsőségét; a Törvény és a Próféták megjövendölték a Messiás szenvedéseit. Jézus szenvedése az Atya akarata; a Fiú Isten szolgájaként cselekszik; a felhő a Szentlélek jelenlétének jele: „Az egész Szentháromság megjelent: az Atya a hangban, a Fiú az emberben, a Szentlélek a fényes felhőben”:

„Te színedben elváltotál a hegyen, s amennyire képesek voltak rá, tanítványaid látták dicsőségedet, Krisztus Istenünk, hogy ha majd keresztre feszítve látnak, megértsék, hogy

szenvedésed önkéntes volt; és hirdessék a világnak, hogy Te valóban az Atya ragyogása vagy.”

556. A nyilvános élet küszöbén: a keresztség, a húsvét küszöbén: a színeváltozás. Jézus keresztsége „föltárta az első újjászületés misztériumát”: keresztségünket; a színeváltozás „a második újjászületés szakramentuma”: föltámadásunk. Már most részesedünk az Úr föltámadásában a Szentlélek által, aki Krisztus Testének szentségeiben működik. A színeváltozás megízlelteti velünk Krisztus dicsőséges eljövételét, „aki átalakítja gyarló testünket, hogy hasonlónak tegye megdicsőült testéhez” (Fil 3,21). De a színeváltozás azt is mondja, hogy „sok szorongatáson át (...) kell bejutnunk Isten országába” (ApCsel 14,22):

„Ezt Péter még nem értette akkor, amikor Krisztussal akart a hegyen élni. Ezt az életet, Péter, a halála utáni időre tartotta fenn. Most pedig ő maga mondja: Jöjj le a hegyről, hogy a földön fáradozzál, a földön szolgálj, a földön megvessenek és keresztre feszítsenek. Lejön az élet, hogy megöljék; lejön a kenyér, hogy éhes legyen; lejön az út, hogy útközben elfáradjon; lejön a forrás, hogy szomjazzon – te pedig vonakodsz a fáradságtól?”

568. Krisztus színeváltozásának célja, hogy az apostolok hitét a szenvedéssel kapcsolatban megerősítse: a fölmenetel a „magas hegyre” a Kálváriára való fölmenetelt készíti elő. Krisztus, az Egyház feje kinyilvánítja azt, amit teste tartalmaz, s ami a szentségekben tükröződik: „a dicsőség reményét” (Kol 1,27).

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

SZENT II. JÁNOS PÁL VITA CONSECRATA KEZDETŰ APOSTOLI LEVELE

15. ... Ez a fényesség az Egyház minden fiát és leányát megvilágosítja, akik valamennyien egyformán arra kaptak meghívást, hogy Krisztust kövessék, azaz életük végső értelmét benne lássák és elmondhassák az Apostollal:

„Nekem az élet Krisztus!” (Fil 1,21) Sajátosan tapasztalják meg azonban a megtestesült Igéből kisugárzó fényt azok, akik az Istennek szentelt életre hivatottak. Az evangéliumi tanácsok vállalása ugyanis arra rendeli őket, hogy jellé és próféciává váljanak a testvérek és nővérek közössége és a világ számára egyaránt. Ezért Péter lelkes szavainak: „Uram, jó itt nekünk!” (Mt 17,4) különös visszhangot kell kelteniük bennük. E szavak az egész keresztény élet Krisztus-központú feszültségét fejezik ki, ugyanakkor sajátos erővel jelzik azt a teljesség-igényt, amit az Istennek szentelt életre szóló meghívás mély dinamizmusa jelent: „Jó veled lennünk, odaadni magunkat neked, hogy életünk kizárólagos központja légy!” Aki megkapta a Krisztussal való eme különleges szeretetközösség kegyelmét, úgy érzi, elragadta az Úr ragyogása: aki „ékesebb az emberek fiainál” (Zsolt 45,3), s akinek nincsen párja.

17. Az Istennek szentelt személyek számára az Úr Jézus dicsőségének szemlélése a színeváltozásban elsősorban az Atyát, minden jó Teremtőjét és ajándékozóját tárja föl, aki teremtményét különleges szeretettel és egy sajátos küldetésre való tekintettel vonja magához (vö. Jn 6,44). „Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok!” (Mt 17,5) Amikor a meghívott személy ezt a belső vonzástól kísért szólítást követi, őt a maga kizárólagos szolgálatára hívó Isten szeretetére hagyatkozik, s teljesen neki és üdvözítő tervének szenteli magát.

19. „Fényes felhő árnyékolta be őket” (Mt 17,5). A színeváltozás egy jelentős spirituális értelmezése e felhőben a Szentlélek képét látja.

Mint az egész keresztény lét, az Istennek szentelt életre szóló meghívás is szoros kapcsolatban áll a Szentlélek működésével. Az évezredek folyamán a Szentlélek tesz egyre újabb embereket fogékonnyá arra, hogy egy ilyen elkötelező döntés megragadó voltát fölfogják. Az Ő hatása alatt bizonyos értelemben újra átéli Jeremiás próféta élményét:

„Rászedtél, Uram, és én hagytam, hogy rászedessem.” (20,7) A Szentlélek az, aki fölébreszti a tökéletes válasz vágyát; Ő irányítja e vágy növekedését, érlelve a pozitív választ és támogatva hűséges megvalósítását; Ő alakítja a meghívottak lelkét, amikor a tiszta, szegény és engedelmes Krisztushoz hasonlóvá formálja és ösztökéli, hogy elsajátítsa az Ő küldetését.

29. A színeváltozás szemlélésekor Péter a többi apostol nevében is szól: „Jó nekünk itt lennünk!” (Mt 17,4) Pétert Krisztus dicsőségének – szívét és értelmét egyaránt elbűvölő -- megtapasztalása nem szigeteli el a többiektől, hanem épp ellenkezőleg, még szorosabban köti őt a tanítványi közösséghez. Ez a Péter által használt többszám segít minket abban, hogy szemléljük az Istennek szentelt élet helyét az Egyház misztériumában. Az Istennek szentelt élet lényegére irányuló teológiai reflexió az utóbbi években a II. Vatikáni Zsinatból kiindulva új utakat járt végig. A zsinat fényénél fölismertük, hogy az evangéliumi tanácsok vállalása vitathatatlanul hozzátartozik az Egyház életéhez és szentségéhez.[52] Ez azt jelenti, hogy az Istennek szentelt élet, mely a kezdetektől mindig jelen volt, soha nem hiányozhat az Egyházból: oly fontos eleme és jellegzetessége ugyanis, melyről nem szabad lemondania, mert a természetét fejezi ki.

35. „Ennek hallatára a tanítványok arcra borultak és igen megrémültek.” (Mt 17,6) A szinoptikus evangélisták a színeváltozás jelenetében – eltérő apróságoktól eltekintve -- hangsúlyozzák a félelmet, ami elfogta a tanítványokat. Krisztus elváltozott arcának vonzó ragyogása nem zárja ki, hogy rettenetes félelem fogja el őket az isteni Fölség előtt. Az ember ugyanis Isten dicsőségének színe előtt mindig megtapasztalja a maga semmiségét, s emiatt rémület fogja el. De ez a félelem üdvösséges, az embert ugyanis az isteni tökéletességre emlékezteti, s ugyanakkor sürgető fölhívás a „szentségre”.

40. „Jézus odalépett hozzájuk és megérintette őket: Keljete föl, ne féljete!” (Mt 17,7) Mint a színeváltozáskor a három apostol, úgy az Istennek szentelt személyek is tapasztalatból tudják, hogy életüket nem mindig izzítja föl az az érezhető buzgóság, melyből a kiáltás fakad:

„Jó nekünk itt lenni!” (Mt 17,4) Életük azonban mindig egy Krisztus kezétől „megérintett” élet, melyet az Ő hangja kelteget és kegyelme támogat.

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.1. AZ EVANGÉLIUMI SZAKASZ KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI A SZENTMISE SZERTARTÁSÁNAK EGYÉB SZÖVEGEIVEL

A mai *evangéliumi szakasz* (Mt 17,1-9) már ismerős lehet az idei nagyböjt második vasárnapi liturgiából. Ma azonban kifejezetten a színeváltozás misztériumát, az isteni dicsőség ily módon való megnyilatkozását ünnepeljük Urunk színeváltozásának ünnepén – így a prefáció és a többi liturgikus szöveg is eltérő a nagyböjtitől.

Már a *kezdőének* is a mai evangéliumot veszi alapul, azonban azt továbbértelmezi, a ragyogó felhőben a Szentlélek megjelenésére utalva. Bár eredetileg a fényes felhő a zsidó hagyományból eredően az isteni jelenléte, a šekinah-t, az ismeretlen felhőjét jelképezi, amelyben találkozni lehet Istennel, és hallható az ő szava,³ ez az összekapcsolás nem áll távol az eredeti szakasz értelmezésétől sem, hiszen a vele sok hasonlóságot mutató megkeresztelkedés-történet (Mt 3,17k) kifejezetten említi a Szentlelket, mely égből alászálló galamb képében jelenik meg.

A *kezdő könyörgés* is a színeváltozást említi, Mózes és Illés megjelenését tanúságtételként értelmezve, és a fogadott fiúság reményét hangsúlyozva, mely Jézus istenfiúsága által valósulhat meg. Az evangéliumi szöveg alapján kéri, hallgathassunk a szeretett Fiú szavára.

Az *olvasmány* (Dán 7,9-10.13-14) nem csupán látomásos jellege révén kapcsolódik az evangéliumhoz, hanem tartalmi elemeiben (vakító fehér ruha, ég felhői, Emberfia), valamint gondolati síkon is: a várt Emberfia Krisztusban érkezett meg, aki kinyilvánítja az Atya (az „Ősöreg”) dicsőségét, és hatalmat, méltóságot, királyságot kap. Mivel a színeváltozásról szóló evangéliumi szakasz mögött a Zsolt 2,7 és az Iz 42,1 fedezhető fel,⁵ melyek királyi beiktatási, kijelölési szövegekhez hasonlóak, a királyi hatalom és uralkodás is párhuzam az olvasmány és az evangélium között. Hasonlóképp a válaszos zsoltár (96,1-2-4-6.9) is az Úr királyi hatalmát éneklő meg, aki a „legfölségesebb az egész világon”. Közös pontok az evangéliummal továbbá, hogy az Urat körül lebegő felhőről és homályról beszél, s említésre kerülnek a hegyek (a színeváltozás is egy hegyen történt), valamint a földkerekséget bevilágító villámok (Jézus arcát fényesség övezte).

A *szentlecke* a második Péter-levélből hallható (2Pét 1,16-19), mely Péter apostol szemszögéből idézi az evangéliumban is hallható szöveget, s további fény-hasonlatokkal kapcsolódik annak a fényességnek a leírásához, melyet az evangélium is kiemel.

Az *egyetemes könyörgések* bevezető könyörgése is az evangéliumra utal – megjelenik benne a fényesség, a hivatás motívuma is: „Kérjük, testvéreim, Teremtő Istenünket, hogy a megszentelő kegyelmet növelje bennünk, és földi életünkön ragyogjon át a természetfeletti hivatás fénye”. A második és az ötödik könyörgés is az evangéliumon alapul: „Engedd, hogy az emberek megismerjék szeretett Fiadat és őt hallgassák” és „Engedd, hogy gyarló emberi testünkben megdicsőüljön az anyagvilág”. A papi záró szöveg szintén köthető színeváltozáshoz: az üdvösség és megdicsőülés reményének ad hangot.

A *felajánló könyörgés* kiemeli a színeváltozás ünnepét és a fényszimbolikát használja fel az imádság megfogalmazásában: „Tisztíts meg minket a bűn szennyyétől az ő tündöklő ragyogásával”.

A színeváltozás misztériumát körbejáró *prefáció* az isteni dicsőség feltárására és a fényszimbolikára helyezi a hangsúlyt. Kiemeli, a Krisztusban megmutatott dicsőség fogja beragyogni az Egész egyházat is, továbbá a test megdicsőülését is – Krisztus a mienkhez hasonló testben dicsőült meg. Az áldozási ének (1Jn 3,2) abban kapcsolható az evangéliumhoz, hogy Krisztust az ő teljes valójában való meglátásáról szól. Az áldozás utáni könyörgés összefoglalja az evangélium örömhírét és a belőle fakadó reményt: „Kérünk, Istenünk, hogy a mennyei táplálék, amelyet magunkhoz vettünk, alakítson minket hasonlóvá szent Fiadhoz, akinek isteni dicsőségét színeváltozásával akartad megmutatni”.

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

ÉNEKLŐ EGYHÁZ

Emlékezzél meg, Isten (533)

<https://nepenektar.hu/idoszak/nagybojt/liturgia/32/intr/543/emlekezz-meg-isten-reminiscere>

GITÁROS ÉNEKEK

Uram, Tehozzád futok

<https://www.youtube.com/watch?v=Og52xvM-DqQ>

Gával András és Gellért: Krisztus lelke

<https://www.youtube.com/watch?v=Nrn8AbOkAaY>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRODALMI MŰVEK

Aranyosi Ervin: Önzetlen szeretet

Tudod-e mit jelent, Önzetlen szeretni?
Mindenkinek adni, sohasem elvenni!
Szeretetet szórni az egész világra,
a szíved mélyéről, viszonzást nem várva!
Ápolni a lelkét, a rászorulóknak,
Biztatni, hogy szép lesz, ha eljön a holnap.
Szeretet vízával öntözni a lelket,
érezze az ízet meg, akit szeretnek.
Ahogy átmelegszik szívedtől a szíve,
ő is tovább adja, tovább közvetítve.
S ne hidd azt, hogy elfogy, forrása végtelen,
ha kell végig kísér, az egész életen.

Anthony de Mello: Történet a sasfiókaról

Egyszer egy ember a farmja közelében talált egy tojást. Bár tudta, hogy vadon élő madár hagyta ott, mégis fogta, hazavitte és betette a tyúkólba. A tyúk ki is költötte a többi tojással együtt – ebből azonban nem kiscsibe, hanem egy sasfióka született meg.

A sasfióka együtt nevelkedett fel a csirkékkel, velük együtt követte anyját, amerre csak ment, és velük együtt kapirgálta a talajt magvak és kukacok után kutatva. Ő is csirke volt – legalábbis teljes meggyőződésével ezt hitte. Így nőtt fel és így töltötte egész életét – totyogva lépdelt a tyúkólban, kotkodácsolt, kapirgált, és testvéreihez hasonlóan időnként ő is fel tudott emelkedni a talajtól egy picit, ahogy a szárnyait csapkodta.

Teltek az évek, és a sas megöregedett. Egy szép tavaszi napon felnézve az égre csodálatos látvány tárult elé: egy hatalmas, gyönyörű madár szárnyalt fenségesen a magasban. Szárnyait alig mozgatva, az erős légáramlatokat kihasználva siklott magabiztosan és csendesén. Az öreg sas csodálattal nézte a tyúkólból a fenséges madarat.

„Ő kicsoda?” – kérdezte le sem véve tekintetét a levegő uráról.

„Ő a sas, a madarak királya.” – felelte az egyik tyúk. – „Ő az éghez tartozik, mi tyúkok pedig a földhöz.”

És az öreg sas csirkeként élte le hátralévő életét, és csirkeként is halt meg anélkül, hogy egyszer is felemelkedett volna a magasba.

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

- Miért Mózással és Illéssel beszélget Jézus?
 - Miért mondhatták a tanítványok, hogy jó nekünk itt lennünk?
 - Mit élhettek át?
 - Szoktam hallgatni Jézust/Jézusra? Az imádságaimban én beszélek, vagy hallgatni is szoktam Istenre?
 - Mit jelzett ez a jelenet a tanítványok számára?
 - Mi a jelentősége, hogy csak három kiválasztott tanítvány mehetett fel?3.
- Oratio – imádság

A szentmise első könyörgése

Istenünk, te megparancsoltad nekünk, hogy hallgassunk szeretett Fiadra. Táplálj minket szent igéddel, hogy megtisztult lélekkel, örvendezve szemléljük majd dicsőségedet. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Pálos Nővérek imádsága

Uram Jézus Krisztus, három apostolodnak bepillantást engedtl a mennyei dicsőségbe. E fölséges látvány adta Péter ajkára az elragadtatott szavakat: „Uram, jó nekünk itt lennünk!” Mi is, mikor lelki vigasztalásban van részünk, szeretnénk az időt megállítani. De Mózással és Illéssel halálodról beszélgettél. Megdönthetetlen tanúságtevés volt ez, hogy a mennyei dicsőségbe a Golgota útján lehet eljutni.

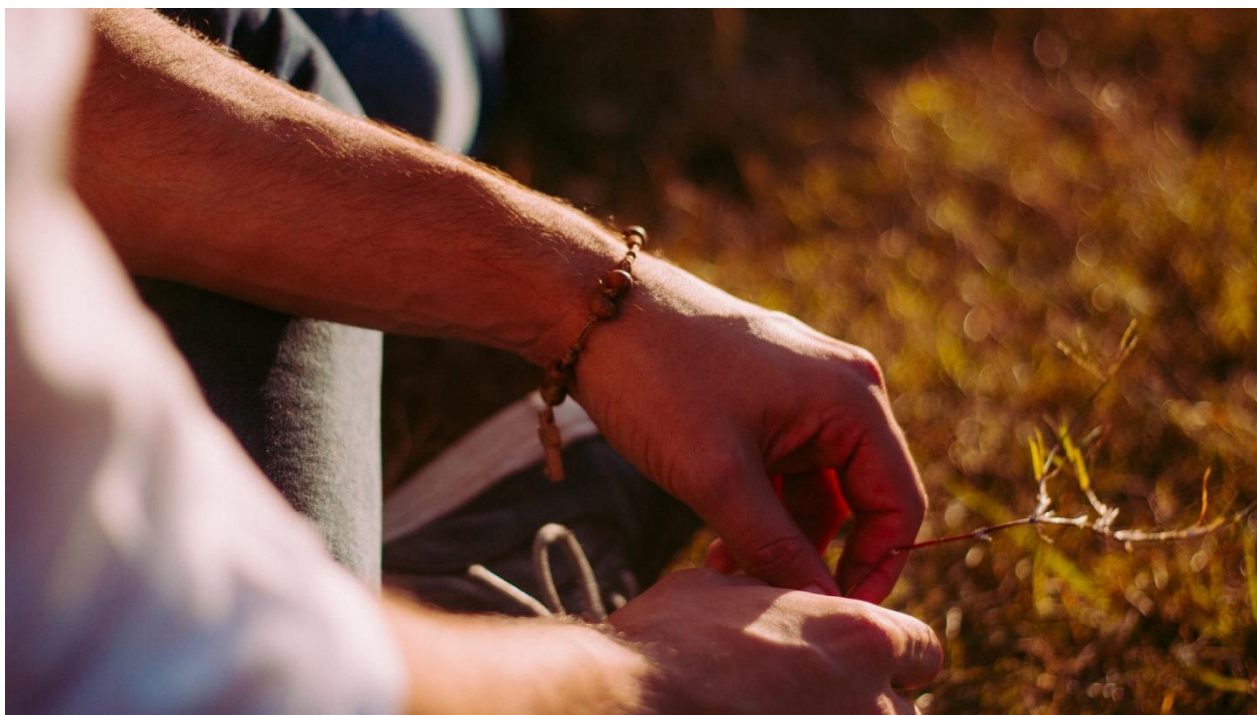
Segíts bennünket Jó Urunk, hogy szalmaszál keresztjeink alatt ne roskadozzunk! Hiszen Te velünk jársz, a nagyobb terhet helyettünk viszed.

Mellettünk lépdelsz kegyelmeiddel, s ha mi csak egy lábnyomot látunk, az annak a jele, hogy akkor, amikor a legnehezebbek szenvedéseink keresztjei, Te az öledben hordozol bennünket.

Ne engedd, hogy reményünk lámpásából kifogyjon az olaj, hogy világítani tudjunk rászoruló embertársainknak is. Égi Édesanyánk példájára add, hogy szavaidat szívünkbe vessük, elgondolkodván rajtuk. Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

Uram, jó nekünk itt lennünk! (Mt 17,1-9)

(Forrás: Pixabay)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- hallgathatom Jézust!
- én is a kiválasztott tanítványok közé tartozhatom.
- az evangélium fénye mutatja az utat az örök élet felé.
- Isten sosem hagyja magára az embert.
- Jézus Krisztus az Isten országát mutatja meg nekem.
- mi is láthatjuk az Úr Jézus ragyogó arcát, mint az apostolok mikor elérkezik a mi időnk.

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- fedezzem fel Isten Szavának ajándékát, konkrétan: – napról napra fordítsak időt arra, hogy olvassam a Bibliát, hogy általa, benne a Fiú hangját hallhassam, s törekedjem ez alapján élni!
- egyre mélyítsem a hitemet, hogy Jézus életem Urává és kedvteléseim középpontjává válhasson, és hogy a Mennyei Atya bennem is kedvét lelje!
- Hogy én is tanúságot tegyek Jézusról az életemben
- Jézust hallgassam...
- engem arra ösztönöz ez az evangéliumi szakasz, hogy az imádságban ne csak a mondott ima legyen a vezérfonal, hanem
- tudjam csöndben szemlélni Krisztust
- ne féljek, Jézus velem van.

IMPRESSZUM

A *Lectio divina segédanyag* kiadványok elsődleges célja, hogy az imádságos bibliaolvasáshoz támpontokat adjanak. A segédanyagok felépítése a *lectio divina* módszer szerinti felosztást követi, egy kötetbe gyűjtve össze a bibliai szöveg megismerését segítő dokumentumok egy válogatását az evangéliumok római katolikus liturgia szerinti szakaszaihoz.

Lectio divina segédanyag, Urunk színeváltozása („A” év)

Borítófotó © Pixabay

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az SBLGNT (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: Vatikán online archívuma (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

Aranyszájú Szent János gondolatait a Catena Aurea német nyelvű kiadása alapján Asztalos Livia fordította

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

Aranyosi Ervin: Önzetlen szeretet – <https://www.poet.hu/vers/63209>

Anthony de Mello: Történet a sasfiókáról – <https://hasznaldfel.hu/sasfioka-tortenete/>

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a lectio divina munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Livia, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlné Révfalli Ildikó, Rácz Dávid, Rácz Édua Anna, Révai László, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Szily Boglárka, Vermes Nikolett.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2023

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levelezési cím: lectio.divina@pecs.egyhazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu